

průběh 11

Barbora Komancová, Cesty Pražanů za vzděláním na prahu novověku na příkladu gymnázií ve Zhořelci a v Altdorfu, bakalářská práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2012, 66 s. textu + obr. příloha – školitelský posudek (M. Holý)

Posuzovaná práce se věnuje problematice vzdělanostních migrací obyvatel pražských měst v poslední třetině 16. a v prvních desetiletích 17. století. Zaměřuje se přitom primárně na cesty Pražanů za preuniverzitním vzděláním, které sleduje na příkladu dvou jimi nejvíce vyhledávaných vyšších latinských škol ležících za českými pohraničními hvozdy, totiž gymnázia v hornolužickém Zhořelci a dále v Altdorfu u Norimberka.

Ačkoli vzdělanostním migracím obyvatel českých zemí se již v dosavadním bádání určité pozornosti dostalo, většinou se jednalo o domácí práce vztahující se buď ke specifickému fenoménu tzv. kavalírských cest, jejichž běžnou součástí byly ve sledované době stále ještě i pobyty na některých evropských univerzitách, anebo v případě neurozených vrstev obyvatelstva pak k cestám za univerzitním vzděláním. Peregrinace, jejichž cílem byly preuniverzitní vzdělávací instituce ležící za hranicemi českých zemí, byly zkoumány v mnohem menší míře.

Do jisté míry překvapivě se minimální pozornosti dočkala v tomto kontextu i česká metropole a její obyvatelé. Právě proto bylo takové téma zvoleno pro předkládanou bakalářskou práci. Její zpracování postavilo před Barboru Komancovou úkol vypořádat se nejen s výše zmíněnou dosavadní domácí literaturou, ale také s českými i zahraničními (zejména německými) pracemi, které se zabývají problematikou raně novověkých vzdělávacích systémů. Bez pochopení jejich principů, obsahu i dosahu by bylo možné ke koncipování předkládané práce přistoupit jen obtížně.

Z hlediska pramenné základny se pak Barbora Komancová mohla opřít na jedné straně o evidenční prameny (zejména dochované matriční zápisy, v případě Zhořelce pak o jejich starší excerpta), na straně druhé o prameny normativní, literární či osobní, například o školní řády obou sledovaných škol, soudobé učebnice, různé příležitostné humanistické tisky, štambuchy pražských i jiných studentů apod.

Svou práci autorka kromě úvodu a závěru rozdělila do čtyř hlavních kapitol, které jsou většinou dále vnitřně členěny. První kapitola nastínila zevrubně hlavní tendence vývoje v oblasti soudobých vzdělávacích teorií i praxe, a to mj. za pomoci základní charakteristiky několika klíčových pedagogických reformátorů 16. století, kteří výrazným způsobem ovlivnili podobu vzdělávání zejména v oblasti střední Evropy (Filip Melanchton, Valentin

Trotzendorf ad.), a především se pak zaměřila na analýzu jejich díla. To se totiž výrazně projevilo i na obou sledovaných školách.

V dalších kapitolách se pak B. Komancová věnovala vždy nejprve problematice stavu školství v regionu, ve kterém se nacházely jednotlivé z jí zkoumaných gymnázií, a následně rekonstruovala podobu vzdělávání na nich. To bylo přitom ve sledované době do značné míry závislé na jejich rektorech i dalších vyučujících. I proto jim a jejich dílu věnuje autorka tolik pozornosti. Svůj hlavní zájem pak logicky orientuje na vztahy zhořeleckého gymnázia stejně jako i školy v Altdorfu k pražským městům. V širším kontextu soudobých vzdělanostních dějin následně analyzuje příčiny proměnlivé frekvence těchto škol ze strany obyvatel pražských měst, a to nejen z hlediska intenzity uvedených vztahů, nýbrž rovněž s ohledem na další faktory (geografická vzdálenost, konfesijní situace v dané oblasti, náklady na studia apod.).

V závěru překládané práce, jejíž součástí jsou i cenné přílohy, se B. Komancová pokusila jak sumarizovat hlavní výsledky svého výzkumu a zasadit je do širšího kontextu soudobých kulturních, vzdělanostních, ale také náboženských, sociálních a politických dějin, tak rovněž naznačit možnosti dalšího výzkumu. Jednotlivé teze přitom formulovala opatrně, přičemž poctivě přiznala, že některé z otázek položených v úvodu práce není zejména s ohledem na torzovitě dochované prameny možné beze zbytku zodpovědět.

Ve svém celku přináší posuzovaná práce řadu nových informací, je logicky strukturována a také po formální stránce na dobré úrovni. Obsahuje jen malé množství gramatických chyb či stylistických pochybení. Snad o něco více pozornosti by si byl z formálního hlediska zasloužil poznámkový aparát. I přes tato drobná pochybení je však bakalářská práce Barbory Komancové bezesporu cenným příspěvkem k dějinám vzdělanostních migrací obyvatel českého předbělohorského státu. Plně ji tudíž doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

Praha 10. 6. 2012